

UNITÁRIUS ÉLET

XXIII. ÉVFOLYAM, 2. SZÁM

1969. ÁPRILIS—JÚNIUS

PÜNKÖSD

János Jelenések Könyve 21.1 „Új eget és új földet láték”

ATYÁMFIAI! Előjáróban mindjárt hadd módosítsam az idézett bibliai szöveget: csak annyit szeretnék módosítani rajta, hogy a végére helyezett szót, ti. „láték” — így írjam le: „látok”! Tehát új eget és új földet látok! Igen, azt az alpvetően újat és egészen mást. Azt az új eget és új földet, amelyről Jézus álmodott, az Embernek fia, itt méltán írva nagy betűvel az Embert. Mert a jézusi ember is, akár az ég és a föld, egészen új ember és egészen más. Ezt ismerték fel ama első pünkösd alkalmával a tanítványok, akik a golgotai tragédia után is újra nagy félelemmel megfélemlének és remegve bújtak el ama jeruzsálemi felházban, amelyben előbb úgy vélték, hogy a gonosz és igaztalan világ elől el kell zárkózniuk. A világtól való elzárkózottságban, az exkluzivitás magányában vélték előbb biztonságukat és védelmüket megtalálni a gonosz világ ijesztő rémeivel és igazságtalanságaival szemben. De nem maradhattak itt, mert ez az elzárkózottság és ez a magány kettős tüzes nyelvekkel kezdte égetni szívüket és agyvelejüket. Mert a Pünkösd lángjának azért van kettős nyelve, hogy az egyik lángnyelv az értelmet, a másik pedig a szívet lobbantsa lángra és ösztönözze új elhatározásra. Az első pünkösd alkalmával a lángszerűen felvillanó értelem fényében és lángallobbant szívnek melegében értették meg végül is, a tanítványok, Mesterüknek tanítását és evangéliumát, hogy ti, aki az Emberfiának útjára lép, az olyan ember, aki megérti és felismeri a jézusi emberség és istenfiúság lényegét! Ez a lényeg abban áll, hogy miként Jézus, úgy az őt követő tanítványoknak is bátran és félelem nélkül kell nem-et mondjanak arra a világra, amelyben nem lehet még nagybetűvel írni az Ember nevet, mert a régi ember, a régi világ elkötelezettje és ez a régi világ csak a homo bestialis-t ismeri, aki olyan vad, erőszakos, durva, vérszomjas, kegyetlen, bestiális tehát, mint a fékezhetetlen ösztöneinek élő ragadozó vadállat, amely nem tudja, nem is kérdezi, hogy mi értelme van a létezésnek és mi célból vagyunk a világon? Egyszerűen tudomá-

sul veszi, hogy létezik és vakon, értelmetlenül engedelmeskedik az ön- és a fajfenntartás ösztönének, a természetnek és a természetesnek törvényszerűségei alapján, miszerint az erősebb irgalmatlanul letiporja és megöli a gyöngébbet, a nagy hal mindig megeszi a kis halat, s a ragadozó állat, miként az oroszlán, félelmetes mancsával gondolkodás nélkül tépi szét a szelíd és ártatlan kis őzet, vagy szelíd antilopot. A bestiális ember természetesnek veszi ezt az életformát és ennek vad és kegyetlen törvényszerűségeit. Az értelmét is csupán arra használja fel, hogy a természetnek és a természetesnek ezt a vad törvényszerűségét a maximálisra fokozza, hogy ezáltal fölébe kerekedjék a legerősebbnek és a legvadabbnak is az állatok között, mert hiszen a legerősebb fenevadat is csak egy még erősebb fenevad, maga a természetes ember győzheti le! A jézusi emberség forradalma

viszont éppen abban áll, a jézusi „egészen más emberség” lényege az, hogy Jézus a világtörténelemben az első ember, aki az istenit, amely az emberben testet ölthet, ebben az az „egészen más” jellegűségben határozza meg. Ő az első, aki megalkuvás nélkül és az isteni elhivatottság következetességével mondja ki a határozott „nem”-et a vak és értelmetlen természetnek, a vak és értelmetlen létre és ebben az értelmetlen létben, amelyben mindenki harca mindenki ellen folyik, nem-et mond a homo bestiális-ra is! Jézus elveti azt, ami a spártai görögöknél természetes volt, ti. a „Thajgetos”-t. Védelmére kel ugyanis a gyöngének, az esendőnek, az erőtelen, a hatalomnélkülinek és dicséretét zengi a szelídnek és az alázatosnak, az engedelkenynek és a vad indulatú harcossal szemben a békességre törekvőnek. Abszolút természetellenes dolgokat tanít: „Ha valaki arra kényszerít, hogy egy mérföldet menj vele, menj vele két mérföldnyire is”. „Ha megüt jobb felől, tartsd oda a bal orcádat is”. „Ha felső ruhádat kéri, add oda az alsót is”. „És aki törvény elé akar vinni, te légy az, aki kész megbékélni vele hamar”. „Szeresd ellenségedet is!” Légy irgalmas!” Vess el ma-

gadtól minden megkötöző törvényt, dogmát, merev hagyományt, lelketlen konvenciót, társadalmi előítéletet és legyél olyan, miként a szamaritánus, aki az ismeretlen bajbajutottat a maga erőfeszítésével és áldozatoságával istápolja. Légy önzetlen az önzésre beállított természetben és természetes világban, mondj bátran nemet erre az egész vak, kegyetlen, irgalmatlan létre és ébreszd fel önmagadban az istenfiúság öntudatát, hogy rádöbbenj arra, hogy neked, mint az alapvetően más és egészen új embernek kell megteremtened a természetes régivel szemben az alapvetően „új eget és új földet!” Neked kell felismerned az új igazság alaptételét: embernek lenni annyi, mint természetellenesnek lenni! A vak és kegyetlen természetnek, az értelmetlen létnek, Te, az istenfiúság öntudatával áthatott ember kell értelmet és célt adj! Te kell, mint Istennek munkatársa, a „nyolcadik napon”, mint Istennek jobb keze, tovább dolgozzál azon, hogy legyen világosság, hogy a káoszban legyen rend és az értelmetlen lét tohuvábohuja céltudatos és értelmes létezéssé nemesüljön. Te kell legyél az, aki nemcsak homo sapiens, tehát bölcs és értelmes lény vagy, nemcsak homo faber, aki valami alaktalanból új formát és szépet tudsz alkotni, amely szépsége mellett értelmes és hasznos is, nemcsak homo ludens, kell legyél, aki a művészet magas fokán eljátszod reménysegednek szépséges álmait, hogy aztán minduntalan a rút valóságra ébredj, hanem neked kell lenned az örök homo religiosus-nak is, aki a religio fogalma értelmében megtestesítetted azt, akinek vallomása van a világról, régiesen szólva, tehát akinek vallása van — vallása, vagy vallomása, mint felelet a két nagy alapvető kérdésre, hogy mi célból vagyunk a világon, és mi értelme van a létezésünknek!

Te vagy az, akiben testet ölthet a krisztusi gondolat: az isteni szellemmel, vagy ahogyan régiesen mondták, lélekkel, mégpedig szent, abszolút tiszta, igaz, szép és jó lélekkel telítet edény, aki fölött megnyílik az ég és mintegy hófehér galamb száll felé a magasztosság szelleme és szózat hallatszik az isteni tökély szavával szólván: Te, te új és egészen más ember — Te vagy az én

szerelme fiam, akiben én gyönyörködöm! Aki megvalósíthatja, mint *előtte fekvő* lehetőséget, azt a világot és azt a „paradicsomi” állapotot, amelyről a régiek úgy vélték, hogy *mögöttük* fekszik az „elveszített paradicsom” képében, és amelyben a vérengző fenevad is megszeli és oly békecsöngésben nyugszik a gyermeki ártatlansággal együtt aludván és együtt álmodozván, miként ezt *képünk* is kifejezi, amely itt készült ezen a földön és nem a képzelet világában, bizonyosságul annak, hogy a „ránevelés csodája” ilyen természetellenes, de mélyen emberi lehetőséget is tud teremteni!

Pünkösöd van és Vietnamban még szólnak a fegyverek. A Szuezi-csatorna mindkét partján naponta halnak meg emberek. Indiában éhínség pusztít milliőkat. Távol-Keleten egy marék rizs sokak számára jelenti a legfőbb jót. Afrikában pusztít a lepra, az álmokór és sok más ezernyi nehéz kórság, ijesztő nyavalya, a gyűlölet szelleme elvakultá tesz embermilliókat, és miközben a konfekció könnyűipara „walesi” hercegeként öltöztetne milliőkat, a technokrácia ürrepülésektől szenzációs világában, az ifjúság a világ számtalan pontján a puszták tehénpásztorainak megkopott és rongyos kékvászónadrágjába öltözik és ápolatlan, fésületlen kinézetével és modorával erőltetett és szándékolts piszkossággal mond nem-et egy komfortos, konfekciót és a divat uniformisát kínáló világra. Ezért kell jönnie egy új pünkösödnek, amely egy új szellem friss lendületével új eget és új földet kiált és felszabadítja a ma élő embert a kor félelmei alól, odaállítja a mai jeruzsálemek piacterére az új eget és új földet váró új embert, hogy elmondja szózatát az igazi békéről és az egészen más emberi szándékokról, amelyben olyan paradicsomi szépség és béke uralkodik, mint ezen a képen a gyermek és az oroszlan, amint együtt álmodoznak „az egészen másról, az új égről és az új földről”, amelyben igazság, szeretet, béke és szabadság lakozik. Ámen.

R. Filep Imre
helyettes püspök

350 éves a holland remonstráns testvéregyház

Ez év őszén ünnepli a hollandiai remonstráns testvéregyház fennállásának 350. évfordulóját. Az ünnepi megemlékezéseknek sorát azonban már most vezette be a Remonstráns Testvéreközösség lelkészi konventjének ünneplése, amelyet Loevenstejn várában — a remonstránsok „Déva várában” — rendeztek meg. Ez a vár eredetileg egy mocsárvidéken épült, szinte megközelíthetetlen és bevehetetlen erősségű rablólovagvár volt, amelybe a németalföldi remonstráns reformáció megindítóit és testvéreközösségének alapító lelkészeit, élükön a Dávid Ferencre emlékeztető vezérhősükkel, Hugo Grotiussal együtt bezárták és évekig iszonyatos körülmények között fogva tartották. Ez a vár ma is sértetlen büszkeséggel áll közel négy méter vastagságú falaival, elkerülve azt a sorsot, amely a Rákóczi féle szabadságharc után a mi történelmi várainkat érte, amelyeket az osztrák önkényuralom elpusztított! Így tehát remonstráns testvéreink egy épen maradt történelmi emlékmű falai között ünnepelehték egyházuk megalapítása 350. évfordulóját, mint ahogy jelképes volt az is ahogyan mi ünnepeltük Dévának rombadöntött várfalai fölött a Magyar Unitárius Egyház megalapítása 400. évfordulóját az elmúlt 1968. év augusztusában.

A lelkészi konvent tanácskozásainak befejeztével, kórhú ruhákban öltözöttek remonstráns lelkészek és lelkésznők újra lejátszották azt a nevezetes történelmi pillanatot, amikor Loevenstejn várából egy könyvesládába zártan kiszöktették a nagy reformátort, kiszabadították fogságából Hugo Grotiust.

Egyházunk főpásztorát elsőként a világhírű dr. Van Holk professzor köszöntötte. Majd a nagy lovagterem-

ben, amelyet a kandalló nyílt tüze és 50 viaszgyertya fénye ragyogott be, a lelkészi konvent elnöke, Világ-szövetségünk titkára, dr. Jost Wery, rotterdami lelkész, dr. Jan van Goudoever a remonstráns egyház lelkészi feje meleg testvéri szavakkal üdvözölte, hosszasan méltatván Wery elnök a Magyarországon lezajlott múlt évi emlékünnepeinket, kifejezésre juttatva testvéri kapcsolatainkat. Az üdvözlésekre főpásztorunk válaszolt és történelmi visszapillantást adott több évszázadra visszanyúló kapcsolatáról egyházunknak a holland Remonstráns Testvéreközösséggel, hálával emlékezve meg arról a történelmi tényről, hogy ama történelmi időszakban, amikor a kolozsvári főtéri Szentmihály-templom, mintegy 150 esztendőn át egyházunk birtokában volt, és kétszer is tűzvész martalékává vált, németalföldi remonstráns testvéreink óriási anyagi áldozatokkal segítettek azt újjáépíteni. Ennek emlékét őrzi a budapesti egyházközségben bevezetett gyakorlat, amikor is istentiszteleteink rendjén a kegyes adományok begyűjtése a remonstráns testvérektől kapott persely-tarsolyokkal történik.

Hoenderdaal és Heering neves professzorok, akik az ősi leydeni egyetemen fejtik ki tevékenységüket, ugyancsak nagy szeretettel köszöntötték főpásztorunkat és felajánlották, hogy a leydeni egyetem teológiai fakultásán is szívesen adnak ösztöndíjat magyar unitárius teológiai hallgatóknak. A felejthetetlen ünnepségek szépsége, amint főpásztorunk mondotta, kedves és áldott emlékként él szívében, mi pedig e sorokon keresztül tolmácsolni kívánjuk magyar unitárius vallásközösségünk testvéri köszöntését.

K. M.

A békeharc 20 esztendeje

A Béke Világtanács ez év június havában fog megemlékezni a békéért folytatott küzdelem 20. évfordulójáról. Az ünnepek színhelye Berlin lesz. Jó nekünk azonban már most is emlékeznünk, hiszen amidőn e sorokat leírjuk még április van, és arra emlékeztet bennünket, hogy 1949. április 20-án ült össze Párizsban az I. Béke Világkongresszus, amelynek elnöke a felejthetetlen emlékű nagy tudós és békeharcos, F. Joliot Curie volt. Mélyreható elnöki megnyitójának csak egyetlen mondatát idézzük, mert ez a mondat az elmúlt húsz esztendő folyamán semmit sem veszített időszerűségéből: „Akik háborút akarnak, azoknak megmondjuk: számoljanak velünk!” Joliot Curie ezt máig érvényesen is, minden igazán békeszerető ember nevében mondotta. Ma is valljuk, ma is vállaljuk ezt az elkötelezettséget.

Magyar egyházaink annak idején 8 küldöttel képviselték magukat és olyan odaadással vettek részt népünk többi küldöttével együtt a mozgalom nagyszerű munkájában, hogy 1949 július havában Budapesten megrendezett I. Magyar Békekongresszuson már szép eredményekről számolhattak be. Ezen a magyar békekongresszuson 25 főnyi küldöttséggel képviseltetik magukat egyházaink.

Mi unitáriusok teljes egyértelműséggel igyekeztünk kivenni részünket a békeharc nemes küzdelmeiből és nemzetközi kapcsolatainkat is arra összpontosítani, hogy ösztönzést adjunk a világ bármely más részén élő hittestvéreinknek is, hogy bátran vegyék ki részüket a világnak ama nagyszerű küzdelméből, amely arra van hivatva, hogy megteremtse ennek a jobb sorsra érdemes emberiségnek az emberhez méltó igazi békéjét.

Az elmúlt két évtized folyamán gyakran került veszélybe a béke. Gondoljunk csak az 1950 júniusában az Egyesült Államok kormánya által kirobbantott koreai háborúra, majd a Karib tengeri válságra, a vietnami irtó háborúra, a Közel-Kelet drámai konfliktusaira, stb. Fontos volt tehát, hogy békeharcunk zászlóvi-

vóket nyerjen olyan területeken és olyan országokban, ahol a békebontás démoni szelleme és ereje kerekedett felül. Ezért üdvözljük és támogatjuk azoknak az amerikai unitárius testvéreinknek harcat, akik hazájukban, unitárius szellemiségünkhöz híven, bátran csatlakoztak az 1950 márciusában született u. n. „Stockholmi Felhívás”-hoz, amely az atomfegyverek betiltását és az atomfegyverek betiltására felszólító kiáltvány aláírását szorgalmazta. Tudjuk, hogy 500 millió ember írta alá ezt a felhívást. Amerikai testvéreink vállalták a berlini felhívást is, amely azt célozta, hogy az öt nagyhatalom kössön békeegyezményt. A nagy erőfeszítések ellenére azonban ma még mindig nem lehetünk bizonyosak a béke tekintetében. Éppen ezért a békéért folytatott küzdelemnek tovább kell mennie, és vállvetve kell együtt küzdjünk az olyan nemes harcosokkal, mint amerikai testvéreink közül Fritchman, los-angelesi unitárius lelkész, vagy az ausztráliai Victor James unitárius lelkész, vagy az amerikai, bostoni, unitárius-univerzalista egyház szociális osztályának vezetője, Homer Jack, — vagy az ifjú angol unitárius főiskolai hallgató, aki a bátorságból és az önfeláldozásig menő békeszellemről azzal tett tanúbizonyságot, hogy annakidején, amikor az amerikaiak súlyos légköri fertőzést okozó atomrobbantási kísérleteket végeztek a Bikini-szigetek körzetében, egy lélekvesztő csónakon igyekezett a fertőzött körzet határain belülre hatolni, hogy a maga testének várható sérüléseivel statuáljon elrettentő példát tekintetben, hogy mit nem szabad tenni az emberrel szemben a tudomány hatalmával.

Örvendünk, hogy a Béke Világtanácsnak magyar egyházi személyiségű tagja is van D. Káldy Zoltán evangélikus püspök személyében. Bár Országos Béke-tanácsunk már ez év április 21-én megemlékezett a két évtizedes fordulóról, a nagy ünnepekre, amelyet az évforduló alkalmából rendez országos tanácsunk az ország egész népével együtt és a világ minden békeszerető emberével együtt mi is készülünk.

Nemzetközi kapcsolataink évfordulóiról

Most van tízéves évfordulója annak, hogy a második világháború után, országunk felszabadulását követően, újra helyreállottak a világban élő testvéregyházainkkal, nemzetközi vallásos intézményeinkkel és valamennyit magába foglaló Világszövetségünkkel, az IARF-el, rendszeres kapcsolataink. T. i. pontosan tíz évvel ezelőtt kapott meghívást egyházunk főpásztora, akkor még mind főjegyző és budapesti vezető lelkész, hogy előadásokat tartson a svájci Churwalden-i „Albert Schweitzer College”-ban. Innen a németországi Majna—Frankfurtba utazott, ahol résztvett az IARF végrehajtóbizottságának ülésén, mint meghívott tanácskozó tag, majd folytatva útját, első ízben látogatott el Hollandia fővárosába, Hágába, az IARF Világszövetség színhelyére és székházába. Berthe van Gennep-Schreuder asszonynak, az IARF igazgatójának meghívására.

Azonban, hogy ez az első hivatalos utazás létrejöheszen, annak előzményét is számon kell tartanunk. Azt nevezetesen, hogy már 1955-ben, tehát 14 évvel ezelőtt, amikor komoly tűzkár keletkezett a budapesti egyház-község helviségeiben, kapcsolatokat létesítettünk Nagy Zoltán lelkész testvérünkkel, aki az Amerikai Egyesült Államokban szolgál, mint unitárius lelkész, és ő küldte a saját munkája eredményeként a károk helyreállításához szükséges első segélyösszeget. A New Yorkban élő hírneves lelkész házaspár, dr. Donald Harrington és magyar származású neje, Szánthó Vilma unitárius lelkész, ugyancsak első között voltak, akik támogató szeretetükkel fordultak felénk és R. Filep Im-

re vezető lelkész részére Harrington dr. még esküvői palástját is elküldötte, hogy ezzel a jelképes testvéri ajándékkal is kifejezze együvé tartozásunkat. 1956-ban nyugat-európai testvéreink közül elsőként Világszövetségünk igazgatója, Gennepné asszony, érkezett Magyarországra, férje és anyósa társaságában, hogy még ugyanebben az évben, 1956-ban, hivatalos látogatást tegyen az IARF akkori vezető titkára, dr. Sape van der Woude is. Gennepné asszony és Woude dr. őszintén szívükbe zártak és örök hálára köteleztek bennünket értünk való önzetlen munkálkodásuk és áldozatos tevékenységük révén. Jórészt az ő munkájuk eredménye volt az is, hogy tíz évvel ezelőtt mi is utat találhattunk nyugati országokban élő testvéreink egyházi és intézményei felé. Az 1961-es világkongresszusán az IARF-nek egyházunk jelenlegi főpásztora már a Világkongresszus ünnepi szónoka és a Világszövetség végrehajtó bizottságának választott rendes tagja. Nyugat-európai útja ekkor már Angliáig terjed, ahol megelőzően már Pethő István püspöki helynök és Ferencz József főgondnok is hivatalosan megfordultak kapcsolataink megerősítésére. Amerikai testvéreink is, dr. Csiki Gábor püspöki helynök révén már korábban felvették újra a hivatalos kapcsolatokat egymással. Az 1959 óta eltelt tíz év folyamán egyházunk képviselői részt vettek az IARF VB ülésein, világkongresszusain és több más nemzetközi egyházi eseményen. R. Filep Imre szolgálatai révén megerősödtek, vagy alapvetően új kapcsolatok alakultak ki olyan nyugat-európai államok területén élő egyházakkal, amelyekkel korábban

rendszeres és intenzív kapcsolataink nem voltak. Így a francia Svájccal, valamint a román és a német svájci kantonok egyházaival, a nyugat-németországi szabadegyházak és szabadelvű egyházi irányzatok képviselőivel, tudományos intézményekkel és társaságokkal, mint amilyen pl. a „Paul Tillich Társaság”. Jelen volt főpásztorunk a római katolikus egyház II. Vatikáni Zsinatán is a vallásszabadság témáját tárgyaló zsinati ülésen, mint meghívott vendég. Szolgálatokat végzett a felsorolt egyházak szinte valamennyi nagy városában, sőt Svájcnak alpesi községeiben, falvaiban is, elnökölt bizottságokban és üléseken Londonban, Párizsban, Genfben, Hágában, Bernben, Zürichben, Frankfurt am Mainban, Offenbach am Mainban, Dürrenben, Mannheimben és szinte felsorolni sem lehet, még hány pontján a nyugat-európai egyházi életnek.

Amerikai testvéreink alkalmanként és a szükségeknek megfelelően anyagi támogatásban részesítették egyházunkat. A Világszövetség révén 1957-ben kormányzatunk illetékes szervei hozzájárulásával jelentős természetbeni támogatást kapott egyházunk, amely-

nek segélyt jelentő összege tette lehetővé kormányzatunk nagylelkűsége folytán a magyarküti gyönyörű ingatlanvásárlást, az „Albert Schweitzer Otthon” új épületben való megnyitását, a régi „Szentábrahámi Mihály Pihenő” épületének tatarozását, valamennyi intézményünknek, beleértve a budapesti parókiális épületeinket, gyülekezeti termeinket és hivatali helyiségeinket is —, korszerű renoválását és berendezését. Szinte felsorolni sem lehet a lelkeszek és a hívek számára nyújtott hathatós segítséget, amelyet az elmúlt tíz év folyamán élveztünk, de mindennek előtt hálával kell gondolnunk arra a lehetőségre, amelyet kormányzatunk bölcsessége és megértése biztosított számunkra, hogy nemzetközi kapcsolataink révén erősíthessük hitéletünket, amelynek kimagasló bizonyosságul szolgáltak az elmúlt évi jubiláris ünnepeink, amelyeken mintegy 300 külföldi vendég, illetve hitrokonunk és testvérünk vett részt, hogy ezzel is dokumentáljuk e több mint tíz éves kapcsolatunknak abban rejlő értékét, hogy a közös emberi jónak, az emberhez méltó békének szolgálatába tudjuk állítani egész életünket és felvilágosult, szabadelvű unitárius hitünket. Ebben a szolgálatban jelentősek voltak azok a kapcsolatok, amelyek lelkeszeink külföldi tanulmányaival és látogatásaival függenek össze, amikor is Bencze Márton főjegyző nyitotta meg a sort a svájci tanulmányúttal és szolgálataival, hogy őt követően Bajor János kocserdi és Szász János dunántúli lelkész testvéreink folytassák a megkezdett utat, amelyen a következő lépést a Huszti házaspár fogja megtenni az ez év nyarán Locarnóban és Zürichben teendő látogatásukkal, mint a svájci HEKS szervezet vendégei. Ferencz József főgondnokunk most indult el amerikai körútjára, ahol is a chicagói egyetem unitárius teológiai fakultásán és más neves intézmények meghívottjaként az Egyesült Államokban magyar unitárius egyháztörténelmi tárgyú előadásokat tart. Július havában pedig főpásztorunk is útrakel, hogy részt vegyen az IARF VB tagjaként a bostoni Világkongresszuson, ezt követően pedig eleget tegyen néhány amerikai egyházközség meghívásának.

Képünk Berthe van Gennep-Schreuder asszonyt, Világszövetségünk igazgatónőjét ábrázolja, akinek kedves, mosolygós arcát azért idézzük híveink emlékezetébe, mert az elmúlt 10—14 év folyamán mind a mai napig, és hisszük, hogy még nagyon sokáig, ő jelenti az állandó kapcsolatot számunkra a nagyvilággal. Férje, akinek életére nagy betegségében ezúton is Isten gyógyító áldását kérjük, hogy még sokszor szolgálhassa áldozatos tevékenységével isten országának mi közöttünk épülő valóságát és igazságát — mint a Nemzetközi Patronáló Bizottságunk elnöke, még sok jót tehessen magyarküti üdülőnkben testi és lelki pihenésre vágyó öregjeinkért és gyermekeinkért. S maradjon meg közöttünk az a szeretet, amelyet ez a családias kép oly híven fejez ki, hol egyházunk főpásztora és otthona, mint a kedves hitrokonok lelki otthona is, az igazi testvériség és együvértartozás szellemét juttatja kifejezésre.

K. M.

A székelykeresztúri volt Unitárius Főgimnázium 175 éves. 1793—1968. Ezt az évfordulót méltó keretek között ünnepelték meg a város Művelődési Házában november 17-én, melyre a Főgimnázium vendékként díszes meghívóval invitáltak. A hazánkban lakó vendékek közül is igen sokan kaptak ilyen meghívót s közülük néhányan részt is vettek az ünnepeken s visszatérve örömmel számoltak be a látottakról. A jubileumi meghívó emblema kör alakú, román és magyar felirattal s az intézmény új épületét ábrázolja, mely 1914—15-ben épült, valamint egy nyitott könyvet, egy égő fáklyát és a 175-ös számot.

Istanbulban egy ázsiai kezdeményezésű egyházi békekonferencia előkészítő ülésen vettek részt dr. Dana McLean Greeley, az amerikai unitárius-univerzalista egyház elnöke és dr. Homer

Jack, a szociális ügyek osztályának igazgatója. Utban hazafelé a budapesti repülőtéren találkoztak egyházunk képviselőivel, R. Filep Imre h. püspökkel és Ferencz József főgondnokkal. Érdeklődtek a Keresztény Békekonferencia legutóbbi ülésének határozatairól és állástfoglaltak e mozgalom további fenn tartásának és megerősítésének szükségessége mellett.

A romániai TANÜGYI ÚJSÁG 1968. november 12-iki száma „Emlékezés és jövőbenés” címen Csire Gabriella tollából méltatást közöl a székelykeresztúri egykori Unitárius Főgimnáziumról, fennállásának 175. évfordulója alkalmából. Megállapítja, hogy az unitárius egyház az iskolát a Habsburgok kíméletlen gyarmatosító törekvéseivel való szembeszegülésként hívta életre, nagy anyagi áldozattal és tartotta fenn

másfél századon keresztül. A gimnázium első női igazgatója Utó Edit volt. Jelenlegi igazgatója Barabás Vilmos.

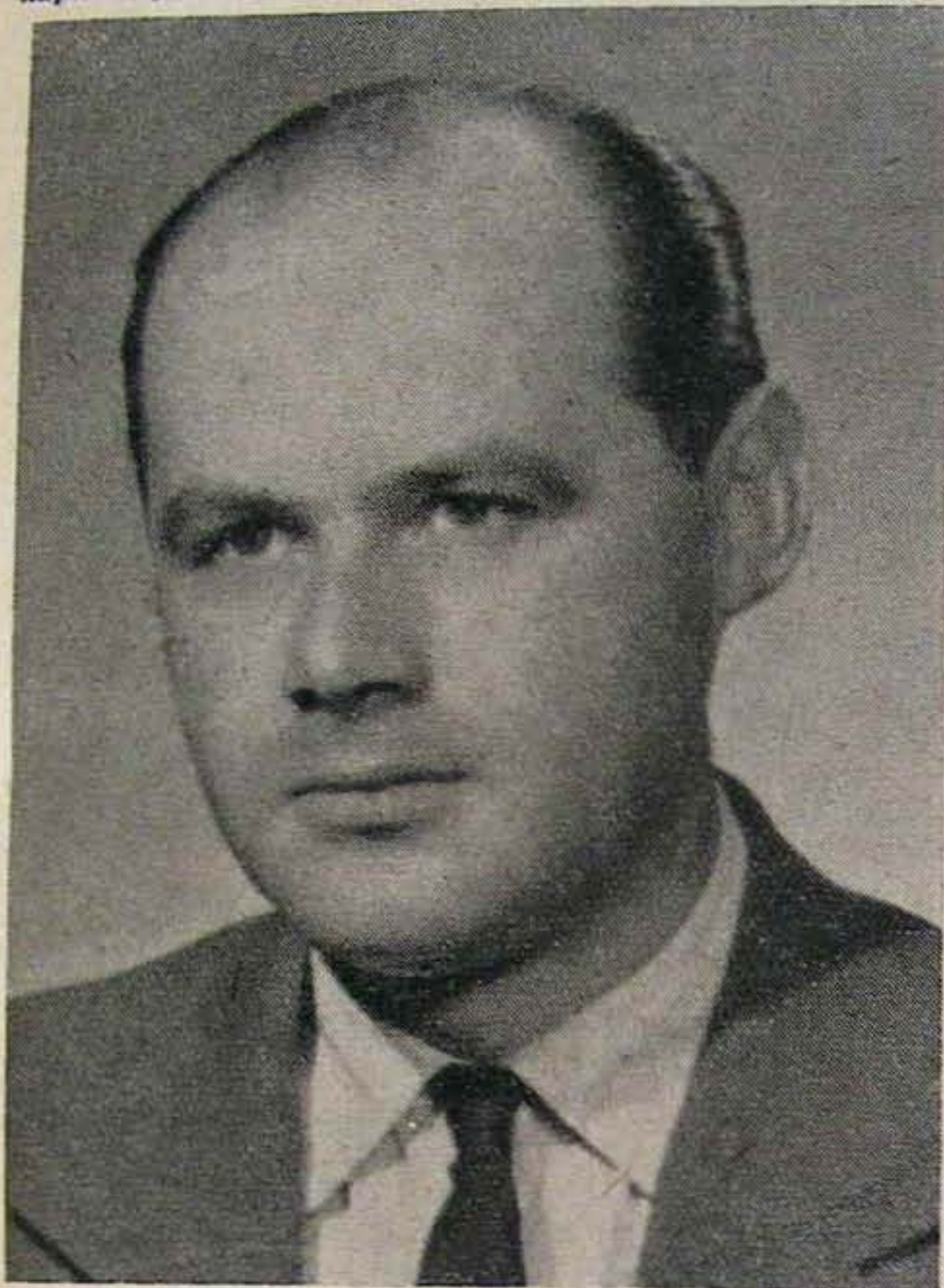
A Székelyudvarhelyi unitárius gyülekezet 1968. novemberében ünnepélyes keretek között szólaltatta meg az 32 évvel ezelőtt elvitt harangja helyébe vett új harangot. Az ünnepélyes aktuson jelen volt és megáldotta a harangot dr. Klaus Elek püspök és helyettese, dr. Kovács Lajos főjegyző is.

A romániai magyar unitárius egyház 1969. március 23-án tartotta főtanácsai ülését. Megválasztották az elhunyt Kereki András főgondnok utódát dr. Barabássy László, eddigi marosi egyházkörei felügyelő gondnok, marosvásárhelyi ügyvéd személyében. Gratulálunk.

AKIKRE BÜSZKÉK VAGYUNK:

Dr. Palatka Zoltán

Ebben a rovatunkban azokról kívánunk szólni, akikre azért vagyunk büszkék, mert tekintet nélkül arra, hogy ma egyházunkhoz közelebb, vagy távolabb állanak, de saját élethivatásukban, saját vallomásuk szerint is, számon tartanak olyan értékeket, szellemieket és lelkieket egyaránt, amelyeket a mi unitárius szellemiségünkben merítettünk, vagy kaptak ajándékul.

Ifjú tudósunk jelenleg a Phylaxia Állami Oltóanyagtermelő Intézetének vezető munkatársa. A vírus osztály vezetője. Önálló és részben társszerzőkkel végzett állatgyógyászati tudományos kísérletei úgy hazai mint nemzetközi viszonylatban kimagasló jelentőségűek. Négy új állatgyógyászati készítmény, valamint oltóanyag fűződik egészében vagy részben nevéhez. Viszonylag ifjú kora ellenére tekintélyes tudományos munkásságra tekinthet vissza, ugyanis eddig megjelent magyar és idegennyelvű tudományos dolgozatainak száma 33! Jelenleg is több tudományos téma kidolgozásában vesz részt. 1966-ban részt vett a moszkvai Nemzetközi Mikrobiológiai Világkongresszuson is és azon előadást tartott. A KGST értekezleteken, itthon és külföldön egyaránt, szakértőként, a magyar küldöttség tagjaként, segíti népgazdaságunkat. Ugyancsak a KGST keretében tevékenyen működik közre a gyakorlati tudományos segítségnyújtás programjában, különösen olyan területeken, mint az emberre és állatra egyaránt veszélyes fertőző állatbetegségek leküzdésében. Ilyen jellegű jószolgálat végzésére hat ízben járt Mongóliában. A két éves időtartamra programozott Mongóliában tevékenykedő 29 tagú magyar állategészségügyi expedíció vezetője is dr. Palatka Zoltán atyánkfia. Tevékenységük elsősorban a Góbi-sivatagra terjed ki, amely földrajzi méreteit illetően háromszoros Magyarországra területének. Eddig egymillió háromszázötvenezer állaton végeztek vizsgálatot. Ebből is kitűnik, hogy kormányzatunk egy kormányközi meg-

állapodás alapján hathatósan segíti Mongóliát gazdasága megszervezésében, így több között a vizkutatásban és a rendkívül fontos problémát jelentő állatgyógyászatban. Mongóliában epul fel Azsia legnagyobb oltóanyagtermelő intézete is. Az intézet tudományos ceimegnatarozásu berendezésének megtervezésében is hathatósan közreműködött dr. Palatka Zoltán.

Mongóliai tartózkodása alatt a tenetese ifjú tudósunk elénk figyelemmel kísérte a mongol nép életét, kultúráját, vallásos szokásait és meg oszenasonlító nyelviszeti kérdésekkel is foglalkozott szabad idejében. Szenvedélyes vadász. Szobáját mongóliai vadászatainak trofeái díszítik. De más vonatkozásban is változatos kis múzeum otthona, amelynek ékességei csodálatos utazásainak emlékeit őrző művészi értékű tárgyak.

Dr. Palatka Zoltán ősi unitárius székely családból származik. 1927-ben született a Hunyad megyei Piski községben. Apai ágon azonban Magyarországról, anyai ágon (Benkó család) pedig Kissolymosról, tehát Udvarhely megyéből származik családja. Ez a régi lófő család írásos bizonyítékok szerint 1604-ben már unitárius volt, amiből nyilván következik, hogy a Palatka család Dávid Ferenc idejében lett unitáriussá.

Középiskolai tanulmányait 1938-ban kezdte Déván, román tannyelvű iskolában, majd 1940 őszén a kolozsvári Unitárius Kollégiumba került, amelyben négy évet tanult. Ehhez az ősi unitárius főiskolához fűzik legkedvesebb emlékei —, mondja. „Most, hogy visszatekintek ifjúságomra, érzem és tudom, hogy milyen sokat köszönhetek az ősi unitárius kollégiumnak, amely a haladás szellemében, a szabadság szeretetére és a folyton fejlődő élet szolgálatára nevelt. Tanárainak egész magatartása érzelmi közelséget teremtett tanár és diák között s az így kialakult bizalom légkörében felszabadultan éltünk és éreztük valamenynyien, hogy mélyen hat ránk annak a két halhatatlan személyiségnek szelleme, akiknek szobra a Kollégium előcsarnokában áll: Berde Mózsás és Brassai Sámuel. Az egyik a közösség iránti hűségre, a felemelkedésre váró nép szolgálatára és az önfeláldozásig való hűségre nevelt, a másik a tudomány szeretetére, a kutatás fontosságára és a tudomány fejlesztésére, a vizsgálódó szellem szabadságának jegyében. Az intézet követelményei magasak voltak, de amikor vizsgára készültünk, mégsem rettegtünk és féltünk, mert tanáraink a jóakarató emberség szeretetével segítettek és támogattak. A szabad kutatásnak és a lelkiismereti szabadság szellemében fejlődhattunk egyéniségekké és válhattunk személyiségekké, de olyanokká, akiket mélyen áthat az egymás iránti és tágabb népi közösségünk iránti felelősségtudat.”

Középiskolai tanulmányait 1946-ban a budapesti Berzsenyi Gimnáziumban fejezte be. 1951-ben állatorvosi diplomát nyer a budapesti Állatorvosi Egyetemen. Ezt követően rövid ideig Szikszón állatorvos. 1952-ben már Budapesten dolgozik a Phylaxiában. 1953-ban azonban ösztöndíjjal Leningrádban végzi tudományos munkásságát, az Állatorvosi Egyetem Mikrobiológiai tanszékén, mint aspiráns. 1956-ban megszerzi az „állatorvosi tudományok kandidátusa” magas tudományos fokozatát ugyancsak a leningrádi egyetemen, ill. Tudományos Akadémián. Még abban az évben hazatér, és amint már említettük, azóta is mint a Phylaxia egyik vezető munkatársa végzi, mind gyakorlati mind tudományos munkásságát.

„A mezőgazdaság kiváló dolgozója” kitüntető címet adományozta részére kormányzatunk. A mongol kormány számos más magas kitüntetés mellett a legmagasabb kitüntetésben is részesítette dr. Palatka Zoltánt. „Az Északi Sarkcsillag” arany fokozata kitüntetését adományozván részére.

Büszkék vagyunk rá.

A bostoni világkongresszus előkészítése

Az *angliai Oxfordban* üléseztek az IARF-nek, vagyis a Szabadelvű Keresztények és Vallásos Szabadság Nemzetközi Szövetségének szakbizottságai. Az ülésen részt vett egyházunk főpásztora, R. Filep Imre is, aki a Világszövetség VB tagjaként a II. számú Bizottságban fejtett ki tevékenységet. Az IARF-nek három szakbizottsága van. Ezekben a bizottságokban igyekeznek felmérni és figyelemmel kísérni azokat a problémákat és feladatokat, amelyek a Világszövetség tevékenységét és a Világszövetséghez tartozó tagházak munkáját kell, hogy meghatározzák annak érdekében, hogy a mai világban végbemenő változásokkal és az ebből fakadó feladatokkal valamennyi egyház lépést tudjon tartani és szilárdan tudjon megállni a valóság talaján.

Az IARF bizottságainak ülése április hó 8-tól 13-ig tartott az *angliai Oxfordban*, az unitárius ősi „Manchester College”-ban, amelyben hosszú évtizedeken át a mi magyar unitárius akadémista lelkészeink is ösztöndíjasokként fejlesztették tudásukat, szakismereteiket. A második világháború sajnos megszakította ezt a folyamatot, azonban reménységünk van arra, hogy hagyományos kapcsolataink ezen a téren is helyreállnak és ösztöndíjasaink újra elfoglalhatják helyüket az ősi College falai között, amelynek nagyon gazdag könyvtára magyar unitárius egyháztörténetünknek és irodalmunknak számos értékét őrzi.

Az IARF I. sz. Bizottsága állandó munkáját a következő összefoglaló cím jegyében végzi: „A keresztény egyház és az új valóság.” A II. sz. Bizottság profilja:

A vallás találkozása a modern világgal.” A III. sz. Bizottságé pedig: „Párbeszéd a világvallásokkal (és a marxista bölcsellett)”

A Bizottságokban élénk vita alakult ki és kora reggeltől késő éjszakáig folytak az ülésezések hol külön-külön bizottsági csoportokban, hol pedig a Bizottságok összesített ülésein, mert a konkrét feladat most az volt, hogy a Bizottságok készítsék elő az ez év július-augusztus havában tartandó IARF Világkongresszust, amely ez alkalommal az Amerikai Egyesült Al-

lamokban, *Boston* városában kerül megrendezésre igen nagyszabású keretek között, ugyanis ugyanebben az időpontban és ugyancsak *Bostonban* ül össze az amerikai Unitárius-Univerzalista Egyház nagygyűlése is, hogy megválassza az egyház új elnök lelkészét. Az IARF is új elnököt választ így a két választás és esemény külön érdekességet és hangsúlyt is ad e nagyszabású találkozónak.

Az *oxfordi* „Manchester College” principálisa, L. Short professzor, felejtethetetlen kedvességgel fogadta professzor- és munkatársaival együtt az IARF vezetőségi és bizottsági tagjait. Mindenütt figyelmességgel találtak a résztvevők és nagy elismeréssel szölkáltak a kitűnő ellátásról és gondoskodásról is.

Az *oxfordi* ülések végeztével egyházunk főpásztora Sheffiedbe utazott ahol is az Angol Unitárius Egyház tartotta évi nagygyűlését. Ez az ülés egyben az angol unitárius egyház lelkészi fejének, dr. John Kielty-nek a kibúcsúztatása jegyében folyt le, miután a hazánkban is jól ismert és többször megfordult egyházfő bejelentette nyugalomba vonulását, pedig a közszeretben és köztiszteltben álló, rugalmas és egészséges, fiatalos külsejű Kielty dr.-t a hívek és a nagygyűlés résztvevői egyaránt továbbszolgálásra ösztönözték, de ő kijelentette, hogy az igazi bölcs ember mindig tudja, hogy mikor kell a kellő időben visszavonulnia!

Az Angol Unitárius Egyház nevelésügyi és hitoktatási kérdéseiről kedves régi ismerős, a budapesti egyházközségünknek egykori hitoktató lelkésze, jelenleg croydoni unitárius lelkész, Kereki Gábor tartott, nagy szakismeretről és gondosságról tanúskodó referátumot. Kereki Gábor testvérünk ma az angol Unitárius Egyház egyik értékes és kimagasló lelkészi személyisége.

A sheffieldi „Főtanácsán” angol unitárius testvéreinknek egyházunk köszöntését R. Filep Imre főpásztorunk tolmácsolta, aki dr. D. McLean Greeley, dr. Max Kapp amerikai, dr. Miloslav Kanyak csehszlovákiai egyházi képviselőkkel együtt képviselte a külföldi egyházak és az IARF vezetőségét.

K. M.

HÍREK

Pünkösdi ünnepén templomainkban ünnepi istentiszteletet tartunk és úrvacsorát osztunk. Az úrasztala megterítéséhez híveink adományait tisztelettel és szeretettel kéri az egyházközségek előljáróságai.

AZ ISTENTISZTELETEK HELYE ÉS IDEJE

Elsőnapján, — május 25-én, vasárnap — Bp. V. Nagy Ignác u.: de. 11; IX. Hőgyes E. u.: de. 10. Pesterzsébet: de. 9; Ignác u.: du. 6; IX., Hőgyes E. u.: du. 6.

Másodnapján, — hétfőn — Bp. V. Nagy Ignác u.: du. 6; IX. Hőgyes E. u.: du. 6.

Minden istentiszteleti helyen, mindkét napon úrvacsoraszolgáltatás.

Székesfehérváron a Csók István képtárban, a Megyei Könyvtár épületében, a Magyar Népművészet Századai (I. festett fatáblák) című kiállítás, sok unitárius vonatkozással, így az ádamosi templom teljes famennyezete, torockói fafestés stb. — nyílt meg. Nyitva május 4-ől július 18-ig. Elemzésére lapunk közelebbi számában még visszatérünk. Híveink szíves figyelmébe ajánljuk.

Dr. Pákozdy László ref. teol. professzor tartott nagy érdeklődéssel kísért előadást a budapesti Unitárius Teológiai Intézet előadásorozatának keretében, március 28-án. Dr. Pákozdy professzor felhasználva a helyszínen szerzett tapasztalatait és saját felvételeit is, számolt be a Holttenger-parti leletek értékéről, s azokról a teológiai problémákról, ame-

lyek ennek kapcsán felvetődnek. Kitűnő volt az előadás, és örömet szerzett az a szellem, amely benne megnyilvánult.

Dr. Kovács Lajos teológiai professzort választotta, újabb hat évre, főjegyzőnek a Romániai Unitárius Egyház a március 23-án Kolozsvárt tartott főtanácsai ülésén.

Adományok:

UNITÁRIUS ÉLETRE

Gálffy Attila, Dr. Szent-Iványi József, Dr. Lőrincz József, Szóke Károly, Balogh Imre, Takács János, Dr. Karamán Ferenc, Nagy Jánosné, Dr. Pap Csaba, Barabás Gábor, Kriza Kálmán, Vadady Albertné, Ürmösy Lajos, Dr. Voith Józsefné, Pálffy László, Csiki Gyula, Kisgyörgy Imre (Bocskai kert), Lócsey Imrené, Fűrész László, Simófi Józsefné, Kisgyörgy Sándor, Marosi Sándor, Szilágyi Lászlóné, Orosz Anna, Dr. Péterffy Gyula, Benedek Vladimir, Dr. Péter Ferenc, Dr. Bartalis Ákos, Tóbiás János, Dr. Mann Sándorné, Ranzenhofer Henrik, Dr. Kovács Béla, 50—50 Ft. — Gombos Mózes, Dr. Pálffy Zoltán, Fitori Mihály, Dr. Geley Józsefné, Gálfalvy Zoltán, Vándory Erich, Dr. Daniel Lajos, Nagy Jánosné, Nagy Áron 100—100 Ft. Dr. Jakab Jenőné, Nyíredy Zsolt 200—200 Ft. Fazekas Mózes és Dénes 300 Ft.

Lelkészi nyugdíjalapra:

Fekete Antalné, Imre Károlyné, Szánthó Béláné, Csáka Jánosné 10—10 Ft., Gál Dezső, Bácsi Anna 20—20 Ft., Székely Zsigmondné, Hegedűs Lajos 30—30 Ft., Dr. Szent-Iványi Tamás, Drin Istvánné 50—50 Ft., Dr. László Jenő 100 Ft.

Hálás köszönet az adományokért

HALOTTAINK

Kisgyörgy Imre ny. olthévízi lelkész, aki nyugalomba vonulása óta Bölönben lakott, s kit Isten hosszú élettel áldott meg, múlt év őszén Bölönben elhunyt. Nagy részvét mellett temették el. Nyugodjék békében.

Dr. Bende Béla, a kolozsvári Egyetemifokú Protestáns Teológiai Intézet professzora rövid szenvedés után, 1968 őszén elhunyt. Dr. Bende Béla az érettségi megszerzése után ipari munkás lett, majd elvégezte az unitárius teológiát Kolozsváron. Erzsébetváros-medgyesi, majd kövendi lelkészkedése után, húsz évvel ezelőtt kapott meghívást a közös Protestán Teológiai Intézetbe ahol a vallástörténeti tárgyak professzora, az utóbbi években az Intézet protektora volt. Félő gonddal tevékenykedett az unitárius lelkészi nyugdíjintézet megerősítésén — nagy érdeme volt abban, hogy a második világháború után sikerült újjászervezni a nyugdíjintézetet.

UNITÁRIUS ÉLET

Laptulajdonos

a Magyarországi Unitárius Egyház

Főszerkesztő és felelős kiadó:

R. Filep Imre

Felelős szerkesztő: Bencze Márton

Evi előfizetési díj: 24,— forint

Budapest IX., Hőgyes Endre utca 3. szám

Táv.: 137—186. Csekk.: 50.561—VIII.

INDEX: 25.842.

69.2520/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest

Felelős vezető: Bolgár Imre igazgató